

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра українознавства та загальної мовної підготовки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Ректор (перший проректор)

“ _____ ” _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 13 Історія державотворення та культури України

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність _____ 075 маркетинг _____
(код і назва спеціальності)

спеціалізація _____ маркетинг _____
(назва спеціалізації)

інститут, факультет _____ економіко-гуманітарний, економіки та управління _____
(назва інституту, факультету)

мова навчання _____ державна

Робоча програма з дисципліни «Історія державотворення та культури України»
(назва навчальної дисципліни)
 для студентів спеціальності 075 маркетинг
 освітня програма (спеціалізація) маркетинг
(назва спеціалізації)

, 2021 року - 20 с.

Розробники: ст. викладач Сигида Г.А.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри українознавства та ЗМП

Протокол від 28.12. 2021 року № 3

Завідувач кафедри українознавства та ЗМП

_____ (Шаповалов Г.І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

2021 року

Схвалено науково-методичною комісією гуманітарного факультету
(шифр, назва)

Протокол від “___” _____ 2021 року № ___

“___” _____ 2021 року

Голова НМК _____
(підпис)

Корольков В.В.
(прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми* _____

“___” _____ 2021 року

Керівник групи _____ / доц. к.е.н. Соколова Ю.О. /
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування» Напрямок підготовки:	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність: 075 маркетинг	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 8		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – культурні процеси та процеси державоутворення на території України на різних етапах історичного розвитку		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 8	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	6 год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
		120 год.	164 год.
Індивідуальні завдання:			
-	4 год		
Вид контролю: іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30 % до 70 %

для заочної форми навчання – 6 % до 94 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: надати студентам загальні знання в сфері історії державотворення та культури України як складової загальноєвропейського історичного та цивілізаційного простору в умовах європейської інтеграції та глобалізації; вміння описувати та аналізувати феномени української історії та культури засобами академічного письма; здатність до критичного мислення, вміння застосовувати елементи критичного мислення у процесі навчання та професійної діяльності.

Сформувати в студентів базові теоретичні знання з актуальних проблем політичної, економічної, соціальної історії України та історії української культури. Зосередити увагу студентів на найбільш актуальних проблемах: історії українського державотворення, історії української нації на національно-визвольних змаганнях; особливостях історичного та культурного розвитку певних регіонів України; уявлення про зв'язок історії та культури України зі світовою культурою; знання найвидатніших історичних та культурних діячів різних епох.

Завдання: сформувати системні загальні знання з історії державотворення та культури України як частини загальноєвропейського історичного та цивілізаційного простору, зокрема, головних етапів, ключових подій, персоналій, політичних, соціальних, мілітарних та культурних здобутків. Розуміти місце і роль історичних та культурологічних наук в структурі людської життєдіяльності; вивчити досвід поколінь та історичні уроки розвитку суспільства, людини, держави; сприяти виробленню високих гуманістичних, духовно-культурних ідеалів, морально-етичних та естетичних критеріїв і принципів життєдіяльності; розуміти цінність і необхідність збереження історичного і культурного доробку людства та української нації.

У результаті опанування навчальної дисципліни «Історія державотворення та культури України» у студента повинні бути сформовані наступні **загальні компетентності:**

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК14. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

спеціальні (фахові) компетентності :

- здатність застосовувати загальногуманітарні знання в межах засвоєння предметної області та розуміння професії; навички міжособистісної взаємодії;

- здатність діяти по-громадянськи свідомо та соціально відповідально. здатність розуміти та використовувати основні науково-історичні та культурологічні поняття у повсякденному житті;

- здатність до аналізу історичних та культурних процесів, подій та фактів минулого та сьогодення;

- здатність порівнювати процес українського державотворення та історію української культури з історичним та культурним розвитком інших народів світу, зокрема історіями та культурами народів Західної Європи та Америки;

- здатність брати участь у дискусіях на суспільно-історичні та культурологічні теми;

- здатність вести самостійну дослідницьку роботу;

- здатність до користування категорійно-понятійним апаратом історичної науки та культурології, а також довідниковими матеріалами з історії та культури України;

- здатність до адекватного сприйняття і оцінки сучасної історико-політичної дійсності та сучасного культурного процесу в Україні;

- здатність до орієнтуції в основних напрямках сучасної української політики та культури, а також до їх об'єктивної оцінки;
- здатність до виявлення всебічної обізнаності в питаннях української історії та культури;
- здатність використовувати набуті знання, вміння та навички в обраній за фахом практичній роботі.

Очікувані програмні результати навчання:

PH15. Діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних принципів маркетингу, поваги до культурного різноманіття та цінностей громадянського суспільства з дотриманням прав і свобод особистості.

PH18. Демонструвати відповідальність у ставленні до моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства у професійній маркетинговій діяльності.

- оволодіти основними поняттями та термінологією навчальної дисципліни;
- навчитися розуміти характер взаємозв'язків та співвідношення змісту та характеру подій національної та всесвітньої історії, культурних процесів в Україні та цивілізованому світі;
- навчитися розуміти причини та основні закономірності процесів, які відбувалися в сфері політичного та культурного життя України протягом усієї історії її розвитку;
- навчитися вести самостійні дослідження в межах дисципліни; вміти застосовувати на практиці знання, отримані в процесі навчання;
- характеризувати основні закономірності формування й етапи розвитку української державотворення та української культури від давнини до сучасності;
- навчитися розпізнавати імена та доробок видатних діячів української історії та культури;
- вміти надати характеристику історичній діяльності видатних політиків та культурних діячів України минулого;
- ознайомитися з методикою опрацювання наукових, художніх та документальних джерел з питань, визначених курсом
- надавати кваліфіковані консультації з проблем та питань, що вивчаються в межах курсу;
- демонструвати власне бачення шляхів розв'язання існуючих політичних та культурних проблем сучасної України.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1.

Змістовий модуль 1. Княжий період українського державотворення.

Тема 1. Державотворчі традиції на території України в стародавню добу: гіпотези та докази. Виникнення і розвиток елементів державності в найдавніші часи. Ранній залізний вік. Військово-політична організація киммерійців (XIII – VII ст. до н.е.). Утворення Великої Скіфії в Північному Причорномор'ї у др. пол. VII ст. до н.е. Розквіт могутності Скіфії у IV ст. до н.е. Занепад скіфської держави. Поява сарматів у Північному Причорномор'ї. Етнокультурні зв'язки скіфів і сарматів із слов'янами. Причини виникнення античних міст-держав у Північному Причорномор'ї. Початок елінської колонізації Північного Причорномор'я. Античні міста-держави в Криму та на півдні України. Наслідки грецької колонізації для місцевого населення. Готи. Гуни. Перші письмові згадки про ранньослов'янські племена. Розселення стародавніх східних слов'ян. Державні утворення східних слов'ян. Виникнення Антського племінного союзу (IV -VII ст.). Система господарювання східних слов'ян. Заснування і розвиток Києва та інших міст. Федерація союзів

племен «Русь». Племінні княжіння. Перша східнослов'янська держава - Київське князівство Аскольда.

Тема 2. Державний розвиток Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

Передумови створення феодальної держави на Русі. Терміни «Русь», «Україна», «русичі». Походження національної символіки. Три періоди в історії формування давньоруської державності. Становлення Київської держави: від Олега до Святослава. Процес державотворення за часів Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Децентралізація Київської Русі. Причини і етапи феодальної роздробленості. Галицько-Волинське князівство – спадкоємець державності України-Русі. Боротьба із сепаратистськими амбіціями галицького боярства. Утворення Галицько-Волинського князівства. Роман Мстиславович. Подніпров'я та землі Галицько-Волинського князівства під владою монголо-татар. Золотоординське іго. Внутрішня і зовнішня політика князя Данила, боротьба з монголо-татарами за незалежність українських земель. Королівство Данила Галицького: на межі двох світів. Правління нащадків короля – останні з династії Романовичів. Причини та наслідки інкорпорації українських земель іноземними державами (1240-1470 рр.). Політика великих литовських князів на українських землях. Український вплив на політичне і суспільне життя Литовського князівства. Боротьба за галицько-волинські землі між Польщею та Угорщиною. «Руське королівство». Передумови польсько-литовської інтеграції. Кревська унія (1385 р.) та Городельська унія (1413 р.) між Литвою та Польщею. Посилення влади литовських феодалів на українських землях. Ліквідація удільних князівств в Україні.

Змістовий модуль 2. Державотворчі процеси в період Козаччини та Гетьманщини.

Тема 3. Українське козацтво як основна складова державотворчого процесу в Україні (XV-XVII ст.) Історична справедливість щодо козацького питання: причини, традиції, рушійні сили. Виникнення Запорозької Січі. Дмитро Вишневецький (Байда). Запорозька Січ – «християнська козацька республіка». Адміністративний устрій та правова система. Політичний устрій Запорозької Січі. Феномен козацької демократії. Церква на Запорожжі. Збройні сили козацької республіки. Військове мистецтво козаків. Реєстрове козацтво. Козацтво - провідна суспільно-політична сила України першої половини XVII ст. Видатні гетьмани запорозьких козаків цього часу. Гетьман Петро Сагайдачний. Ідея автономії запорозьких земель. Боротьба за визволення української нації на прикладі козацьких морських походів. Козацько-польське питання: союзники та супротивники (на прикладі козацькоселянських повстань та Хотинської війни).

Тема 4. Боротьба за українську державність Б. Хмельницького та його послідовників. Початок повстання. Обрання Б. Хмельницького гетьманом. Зародження ідеї автономії козацтва. Початок Національної революції: причини, рушійні сили, характер, хронологічні межі, періодизація. Основні концепції періодизації Визвольної війни. Початковий етап війни. Виникнення ідеї створення національної держави. Зборівська угода (1649р.). Реорганізація адміністративно-територіального устрою. Розбудова державних інституцій. Визнання Польщею автономії козацької України. Молдавські походи Хмельницького. Поразка під Берестечком. Білоцерківська угода. Битви під Батогом і Жванцем. Зближення України з Московією. Переяславська рада. «Березневі статті» (1654р.) та їх значення. Реалізація ідеї спадковості гетьманської влади. Завершальний етап Визвольної війни. Воєнно-політичні події 1655-1657 рр. Боротьба старшинських угруповань за владу після смерті Б. Хмельницького. Початок «Руїни».

Тема 5. Функціонування державних механізмів на українських землях у кін. XVII-XVIII ст. Розподіл територій України за міжнародної системою договорів. Громадянська війна в українському суспільстві. Основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики І. Виговського. Укладення Гадяцької угоди (1658). Битва під Конотопом. Антигетьманська опозиція. Перехід булави до Ю. Хмельницького. Переяславський договір (1659). Чуднівська угода з Польщею (1660). Громадянська війна (Руїна) та її політичні наслідки. Розкол України на два гетьманата. Андрусівський договір (1667). Гетьмани Лівобережжя. Гетьмани Правобережжя. Возз'єднання

козацької України та обрання П. Дорошенка її гетьманом (1668). Бучацька угода (1672). І. Самойлович – гетьман «обох сторін Дніпра» (1672). «Трактат про вічний мир» (1686) - остаточне закріплення поділу України. Адміністративно-політичний устрій Лівобережжя (Гетьманщина, Слобожанщина, Запорозжя). Стабілізація політичного життя в Україні в кінці XVIII століття. Гетьман І. Мазепа. «Коломацькі статті». Участь України у Північній війні. Союз І. Мазепи зі Швецією. Полтавська битва 1709 р. Ліквідація Запорізької Січі. Запорозьке козацтво після 1709р. Українська політика Петра I після Полтавської битви. Перша українська політична еміграція – фундатори конституції України. Поступове знищення автономії Гетьманщини (від Петра I до Катерини II). Формування українського національно-визвольного руху у складі Речі Посполитої. Гайдамаки, Коліївщина, опришківський рух.

Змістовий модуль 3. Державотворчі процеси в Україні впродовж XIX ст.

Тема 6. Національно-державницьке питання щодо українських земель у складі Російської та Австрійської імперій. Державна політика російського царизму та реакція суспільства в Наддніпрянській Україні (Лівобережжя, Правобережжя, Слобожанщина, Південна Україна). Занепад українського політико-адміністративного устрою. Західноукраїнські землі (Східна Галичина, Північна Буковина, Закарпаття) під владою Австро-Угорщини. Адміністративно-політичний устрій. Соціально-економічний розвиток краю. Характер політики австрійського уряду щодо українців. Суспільно-політичний рух. «Руська трійця». Буржуазна революція 1848 року. Головна Руська Рада. Скасування кріпацтва. Участь українців у російсько-турецьких війнах XIX ст. Доля козацтва після руйнування останньої Запорозької Січі. Початок українського національного відродження. Культурницькі та політичні організації. Кирило-Мефодіївське товариство. Криза самодержавно-кріпосницької системи в Росії. Кримська війна 1853-1856рр. Реформи Олександра II. Валуєвський циркуляр. Емський указ. Політичний і соціально – економічний розвиток України у складі Росії та Австро-Угорщини на початку XX ст. Партійна система на початку XX ст. – одна з рушійних сил революції 1905-1907 рр. Українське питання в I Світовій війні.

Змістовий модуль 4. Українське державотворення XX - поч. XXI ст.

Тема 7. Відновлення державності українського народу (1917-1921 рр.) Діяльність Української Центральної Ради. Боротьба за автономію і політика загальноросійських партій. I та II Військові з'їзди. Українізація армії. Проголошення Універсалів УЦР (причини, зміст, наслідки). Радянсько-українські війни. Проголошення незалежності Української Народної Республіки. Підписання договору між УНР та країнами Четверного союзу. Прийняття Конституції УНР, вибори першого Президента УНР і день повалення Центральної Ради. Становлення гетьманського режиму. «Українська держава гетьмана П. Скоропадського». Закон про тимчасовий державний устрій: заміна демократичної парламентської форми державного управління авторитарним режимом. Утворення Директорії. Зречення гетьманського уряду влади. Державотворча діяльність Західноукраїнської народної республіки. Поняття «злуки» в українській історії. Боротьба за українську державність у 1920-1921 рр. Холодноярська республіка. Ризька угода між Польщею і Радянською Росією. Кінець доби УНР.

Тема 8. Україна у складі СРСР. Україна в умовах більшовицько-тоталітарного режиму (1921-1939 рр.) Соціально-економічне панування комуністичної системи на українських землях («воєнний комунізм», НЕП, політика індустріалізації та колективізації). Демографічна криза в Україні (голодомори 1921-1923/1932-1933 рр.). Державно-правовий статус Української СРР у 1920-1922 рр. Договір про воєнний і господарський союз між Росією та Україною від 28 грудня 1920 р. Ліквідація державності в Західній Україні та поглинення її територій іноземними країнами. Державне будівництво на українських землях у роки Другої світової війни. Окупація

українських земель Німеччиною. Запровадження нацистського «Нового порядку». Рух опору в Україні – боротьба за відновлення української державності. Визволення України. Ціна перемоги.

Тема 9. Буремний шлях до суверенності: суспільно-політичні трансформації в Україні 1945-1985 рр. Україна в системі міжнародних відносин. Возз'єднання українських земель. Україна в перше післявоєнне десятиріччя. Спроби реформування державного управління та прорахунки керівництва в період лібералізації суспільства (1953-1964 рр). Україна в період загострення кризи радянської системи (сер. 1960- поч. 1980 рр.). Неосталінізм. Посилення централізованої командно-адміністративної системи управління і обмеження суверенітету республіки. Посилення бюрократичного централізму. «Епоха застою». Дисидентський рух. Політика «перебудови» як засіб знищення радянської системи суспільства чи Реформування соціалізму не змінюючи системи. Курс на «прискорення» соціально-економічного розвитку, перебудова економіки країни на засадах «нового мислення». Нові явища у соціально-політичному та громадському житті України. Гласність і лібералізація. Формування багатопартійної системи. Розгортання страйкового руху. Вибори до Верховної Ради України у березні 1990 р. Декларація про державний суверенітет України. Загострення політичного протистояння. Передумови проголошення незалежної Української держави. Серпневий заколот 1991 р. Теорія та практика державного будівництва в умовах незалежності України (з 1991 по сучасність). Проголошення незалежності України. Грудневий референдум 1991 р. Особливості розбудови законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні. Суспільно-політичне життя України. Прийняття Конституції України. Обрання президентів України. Особливості розвитку української державності на сучасному етапі. Євромайдан 2013-2014 рр. «Революція гідності». Результати українських революцій XXI століття.

МОДУЛЬ 2.

Змістовий модуль 5. Культура України від найдавніших часів до середини XIV ст.

Тема 10. Витоки української культури. Культура – об'єкт наукового дослідження. Поняття «культура». Культура як сукупність засобів та прийомів людської діяльності. Культурні контакти і взаємовплив культур народів світу. Філософські концепції культури. Українська культура як цілісна система. Феномен української культури та її самобутність. Провідні функції культури в процесі українського державотворення. Історичні та геополітичні умови формування української культури. Українська культура: основні етапи розвитку, носії українського культурного процесу. Зарубинецька та черняхівська культури. Культура стародавніх слов'ян: венеди, анти, склавини. Життя, побут, світогляд стародавніх слов'ян. Язичницька культура. Міфологія східнослов'янських племен. Мистецькі набутки слов'ян. Особливості писемності. «Велесова книга». Античні історики про слов'ян та їх культуру.

Тема 11. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Джерела формування культури Київської Русі. Матеріальна і духовна культура східних слов'ян. Уявлення про культуру в Київській Русі. Особливості давньоруського мистецтва. Періоди розвитку давньоруського мистецтва. Музика. Театральні видовища. Хрещення Русі и реформація культури: претензії православ'я бути культурою. Церква та її роль у культурному житті Київської Русі. Монастирі. Писемність і літературна традиція. Освіта та наукові знання. Бібліотеки. Книжна справа. Найдавніші літописи. Ідея єдиної Русі як культурна парадигма («Слово о полку Ігоревім»). Давньоруська міська культура. Культурна, оборонна та палацова архітектура. Софіївський собор, Десятинна церква, Золоті ворота. Іконопис як один з найбільш яскравих напрямів образотворчого мистецтва. Фрески та мозаїка. Внесок Ярослава Мудрого в розвиток культури. Історико-культурне значення утворення Галицько-Волинської держави.

Фортифікаційна і будівельна діяльність князів. Роль Данила Галицького в культурному піднесенні князівства. Літописання. Галицька архітектурна школа. Іконописні традиції ГВК.

Змістовий модуль 6. Культура України героїчної доби (XIV –XVIII ст.)

Тема 12. Культура періоду становлення української народності (XIV – початку XVII ст.)

Специфічні риси культури Ренесансу: ідея самоцінності та самодостатності людської особистості, гуманізм, універсалізація. Формування і розвиток української культури в XIV –XVII ст. та вплив на нього політичної ситуації. Перехід українських земель під владу Великого князівства Литовського, згодом Речі Посполитої. Суспільно-політичні умови формування нового (ренесансного) типу української культури. Зміна зовнішньополітичних обставин як профільний чинник трансформування української культури. Вплив мистецтва Відродження на українську архітектуру (сер. XVI ст.). Еволюція української скульптури і живопису в XIV-XVII ст. Вплив релігійного мистецтва на український живопис. Своєрідність української ікони. Діяльність культурно-освітніх осередків. Особливості функціонування братських шкіл. Розвиток науки, видання букварів, граматик. Полемічна література.

Тема 13. Духовна культура України епохи Бароко та доби Просвітництва (друга половина XVII–XVIII ст.)

Витоки козацької культури та основні джерела її вивчення. Проблема синкретизму козацької культури. Освітня система в козацькій державі. Козацька етнопедагогіка. Світоглядно-естетичні засади українського бароко: антиномічність, динамізм, нагромадження прикрас, алегорій та емблем, парадокс та надмірна театральність. Формування нового ідеалу людини – «людина національна». Інтерпретація бароко як національно-органічного стилю в українській культурі. Напрямки розвитку архітектури: єзуїтське бароко, перехідний стиль, українське бароко. Декоративізм, орнаментальність та колористика як характерні риси українського архітектурного бароко. Палацова архітектура. Рококо в українських архітектурних пам'ятках. Розвиток української барокової скульптури. Бароко в живописі (М Петрахович, І. Руткович), розвиток парсунного портрету і гравюри (О. Тарасевич, Л. Тарасевич, І. Щирський.). Бароко в літературі. Нові здобутки українського барокового музичного мистецтва. Формування національної української культури бароко як стильова домінанта епохи. Розвиток барокової поезії, церковної музики. Поширення хорового (партесно-хорального) співу. Культурологічна і просвітницька діяльність Івана Мазепи. Культура і мистецтво в Україні XVIII ст. Розвиток освіти. Києво-Могилянська академія як вищий навчальний заклад, центр науки і культури. Створення колегій. Григорій Сковорода— просвітитель, філософ і поет. Вплив української культури на розвиток культурних процесів у Росії (С. Полоцький, С. Яворський, Ф. Прокопович).

Змістовий модуль 7. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – XIX ст.)

Тема 14. Національно-культурне відродження в Україні кінця XVIII – XIX ст. Український романтизм Просвітительські ідеї в культурі України. Вплив соціально-політичних подій на розвиток української культури у першій половині XIX ст. Основні риси культури XIX ст. Ідейний пошук романтизму, індивідуалізму в художній культурі XIX в. Поширення освіти, відкриття шкіл, народних училищ. Роль Харківського та Київського університетів. Розвиток науки та філософської думки. Розвиток історичної науки та фольклорні дослідження. «Історія Русів». Зв'язок народного та професійного мистецтва. Діяльність Т.Г. Шевченка. Кирило-Мефодіївське товариство. Ідейний пошук романтизму, індивідуалізму в художній культурі XIX в. Формування української класичної літератури. Романтизм у літературі. Критичний реалізм 30-40-х рр. XIX ст. Натуралізм в мистецтві. Соціальні протиріччя XIX – XX ст. в культурі. Література кінця XIX ст. Початок науковотехнічної революції. Культурологічний зміст відкриттів XIX ст. Українська

культура в період національного відродження (друга половина XIX – початок XX ст.). Циркуляр Валуєва 1863 р. про заборону української мови. Емський указ 1876 р. про заборону українського письменства. Національні культурні організації і рухи в умовах реакційної урядової політики. Роль українського мистецтва у боротьбі зі спробами зросійщення України. Освіта і наука. Діяльність В.Антоновича, М.Костомарова, М.Драгоманова. Особливості літературного процесу. Розвиток українського театрального мистецтва. Музичне мистецтво. М.Лисенко – основоположник української класичної музики. Живопис, скульптура, архітектура. **Змістовий модуль 8. Українська культура XX - поч. XXI ст.**

Тема 15. Духовна культура України XX ст. Основні естетичні принципи модернізму. Особливості розвитку літератури (І. Франко, П. Грабовський, М. Коцюбинський). Український неоромантизм (М. Вороний, Леся Українка); своєрідність українського експресіонізму (П. Карманський, В. Стефаник). Український авангард 1900–1910 рр. Групи «Молода Муза» (Б. Лепкий, П. Карманський та ін.), «Українська хата» (М. Вороний, Г. Чупринка та ін.). Футуризм у малярстві та поезії (В. Єрмолов, М. Семенко та ін.). Українське національне відродження періоду Української революції. Тенденції розвитку української культури у нових політичних умовах. Українізація та її суть. Основні засади п'ятирічних планів культосвітнього будівництва УРСР. Основні напрямки в розвитку українського мистецтва у 20-30-і рр. XX ст. Реалізм та соцреалізм в українському живописі. Український мистецький авангард та його доля. Література й театр на тлі нових національних та соціальних реалій. Стан української кінематографії. О. Довженко. Відносини держави і церкви. Трагедія української культури у період сталінізму. Культура УРСР під час Другої світової війни. Політика правлячої комуністичної партії у сфері культури українського народу у другій половині 40-х рр. – першій половині 60-х рр. Посилення ідеологізації культури, вихолощення національної самобутності з культурного і духовного життя українського народу. Негативні наслідки наступу тоталітаризму на культуру. Українська культура в умовах кризи авторитарного режиму. Рівень, якість та темпи розвитку української культури у другій половині 60-х – 80-і рр. Українські митці і дисидентський рух.

Тема 16. Культура України в умовах нових соціально-політичних реалій (90–ті роки XX – початок XXI ст.) Українська культура в зарубіжжі. Культура України в умовах кризи радянського суспільства і становлення української державності. Громадськокультурні і суспільно-політичні організації, угруповання і рухи, їх значення в культурному житті українців. Соціокультурна ситуація незалежної України. Новий статус національної культури. Реформування системи вищої освіти. Розвиток української науки. Розділення культури на елітарну і масову. Розвиток культури національних меншин. Нові відносини держави і церкви. Культурні контакти з різними країнами. Нові тенденції в мистецькому житті як результат отриманої в 90-ті рр. свободи творчості. Розвиток української національної музичної школи. Театр і кіно. Негативні наслідки комерціалізації мистецтва. Вплив політичної боротьби в сучасній Україні на розвиток вітчизняної культури. Перспективи розвитку національної культури. Досягнення і проблеми культури незалежної України. Українська культура за межами України.

4. Структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни

	Кількість годин	
	денна форма	Заочна форма

Назви змістових модулів і тем	усього о	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла б	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Княжий період українського державотворення.												
Тема 1. Державотворчі традиції у стародавню добу: гіпотези та докази.	10	2				8	14	2				12
Тема 2. Формування державності в Україні. Київська Русь. Галицько-Волинське князівство.	10	2	2			6	12	2				10
Разом за змістовим модулем 1.	20	4	2			14	26	4				22
Змістовий модуль 2. Державотворчі процеси в період Козаччини та Гетьманщини.												
Тема 3. Українське козацтво як основна складова державотворчого процесу в Україні (XV-XVII ст.)	10	2	2			8	12					12
Тема 4. Боротьба за українську державність Б. Хмельницького та його послідовників.	10		2			8	14		2			12
Тема 5. Функціонування державних механізмів на українських землях у кін. XVII - XVIII ст.	10	2	2			8	10					10
Разом за змістовим модулем 2.	34	4	6			24	36		2			34
Змістовий модуль 3. Українська державність впродовж XIX ст.												

Тема 6. Національно - державницьке питання щодо українських земель у складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII -поч. XX ст.)	12	2	2			8	10					10
Разом за 3 змістовий модуль	12	2	2			8	10					10
Змістовий модуль 4. Українське державотворення XX - поч. XXI ст.												
Тема 7. Відновлення державності українського народу (1917 - 1921 рр.)	12	2	2			8	12					12
Тема 8. Україна у складі СРСР.	10	2	2			6	12				2	10
Тема 9. Україна в умовах нових соціально-політичних реалій (90-ті роки XX – початок XXI ст.)	10	2	2			8	12					12
Разом за змістовим модулем 4.	32	6	6			22	36					34
Разом за модулем 1	92	16	16			60	92	4	2		2	84
Модуль 2												
Змістовий модуль 5. Культура України від найдавніших часів до середини XIV ст.												
Тема 10. Витоки української культури. Феномен української культури.	12	2	2			8						10
Тема 11. Культура	12	2	2			8		2				10

Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.												
Разом за змістовим модулем 5.	24	4	4			16	22	2				20
Змістовий модуль 6. Культура України героїчної доби (XIV –XVIII ст.)												
Тема 12. Культура періоду становлення української народності (XIV – поч. XVII ст.)	12	2	2			8		2				10
Тема 13. Духовна культура України епохи Бароко та доби Просвітництва (др. п. XVII–XVIII ст.)	12	2	2			8						12
Разом за змістовим модулем 6.	24	4	4			16	24	2				22
Змістовий модуль 7. Українське національно-культурне життя (XIX –XXI ст.)												
Тема 14. Національно-культурне відродження в Україні кінця XVIII – XIX ст. Український романтизм	12	2	2			8	10					10
Тема 15. Духовна культура України XX ст.	12	2	2			8	12				2	10
Тема 16. Культура України в умовах нових соціально-політичних реалій (90-ті роки XX – початок XXI ст.)	12	2	2			8	14		2			12
Разом за змістовим модулем 7.	36	6	6			24	36				2	24
Разом за модулем 2	86	14	14			58	86	4	2		2	78

Усього годин	180	30	30			120	180	8	4		4	164
---------------------	-----	----	----	--	--	-----	-----	---	---	--	---	-----

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Формування державності в Україні. Київська Русь.	2
2	Зародження українського козацтва як складової державотворчого процесу в Україні (XV-XVII ст.)	2
3	Функціонування державних механізмів на українських землях у кін. XVII-XVIII ст.	2
4	Відновлення державності українського народу (1917-1921 рр.)	2
5	Ліквідація державності в Західній Україні та поглинення її територій іноземними країнами.	2
6	Буремний шлях до суверенності: суспільно-політичні трансформації в Україні 1945-1985 рр.	2
7	Теорія та практика державного будівництва в умовах незалежності України (з 1991 до сучасності).	2
8	Феномен української культури.	2
9	Історичні передумови виникнення та формування української культури	2
10	Розвиток культури впродовж литовсько-польського та польсько-козацького періодів (XIV-XVII ст.)	2
11	Культура Гетьманщини (1648 – 1783 рр.).	2
12	Українська культура кінця XVIII – XIX ст.	2
13	Українська культура XX ст.	4
14	Сучасна українська культура, перспективи розвитку.	2
		Разом: 30

7. Індивідуальні завдання

Для студентів денної форми навчання – 2 індивідуальних домашніх завдання з кожного змістовного модуля.

Для студентів заочної форми навчання – контрольна робота.

8. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація – для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (історичні карти, малюнки, схеми);

- аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

9. Методи контролю

Для студентів денної форми навчання: усне опитування на семінарських заняттях, захист індивідуального домашнього завдання, аудиторна контрольна робота.

Для студентів заочної форми навчання: захист контрольної роботи, тестування.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Кожен змістовний модуль оцінюється за 100-бальною шкалою.

Під час контролю враховуючи наступні види робіт:

- активність роботи студента на семінарському занятті оцінюється до 3 балів. (Всього 15 семінарських занять по 2 бали = 30 балів);
- захист індивідуального домашнього завдання студента оцінюється до 36 балів;
- аудиторна контрольна робота – до 40 балів.

Підсумковий контроль визначається як середня двох контролів за перший та другий модулі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма дисципліни
2. Програма навчальної дисципліни
3. Силабус навчальної дисципліни
4. План лекційних занять
5. План семінарських занять

12. Рекомендована література

Базова

1. Борисова О., Климов А. Історія української державності. Підручник для вищих навчальних закладів: у 2-х томах /О.Борисова, А.Климов. – К.: Видавничий дім «КОНДОР», 2018. Том 1. (Давні часи, Середньовіччя. Нова доба) – 344 с.
2. Борисова О., Климов А. Історія української державності. Підручник для вищих навчальних закладів: у 2-х томах / Борисова Ольга, Климов Анатолій. – К.: Видавничий дім «КОНДОР», 2018. Том 2. (1917–2017 рр.) – 464 с.
3. Греченко В. А., Кислюк К. В. Історія української культури : Навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. / Греченко В. А., Кислюк К. В. – К. : Кондор-Видавництво, 2015. – 352 с.
4. Іванченко Р. Історія без міфів: Бесіди з історії української державності: навч. посіб./ Р. Іванченко. - Тернопіль, 2014. - 624 с.
5. Історія Української держави: Гетьманат ранньомодерної доби / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Арій, 2018. – 720 с.
6. Історія української державності: навч. посіб. /укл. Т.В. Кузнець, Н.Л. Тацієнко. - Умань, 2012. - 288 с.
7. Пасічник М.С. Історія України та її державності: конспект лекцій/ М.С.Пасічник.- Львів, 2011. - 760 с.
8. Енциклопедичний словник символів культури України / за ред.: О. І. Потапенка, В. П. Коцура, В. В. Куйбіди. – 7-ме вид. допов. і випр. – Корсунь-Шевченківський : Корсун. видавн. дім «Всесвіт», 2017. – 687 с.
9. Хвіст В.О. Навчальний посібник «Історія української державності». Практикум/В.О. Хвіст. – К.: Компринт, 2017. – 520 с.

Допоміжна література:

1. Вони змінили світ: [правителі, політики і воєначальники; великі мудреці й знамениті вчені; генії літератури й мистецтва; великі українці] / уклад. І. Ю. Левашова. – Донецьк : Глорія Трейд, 2011. – 702с.
2. Гуржій О.І. Історія козацтва. Держава-військо-битви/О.І.Гуржій. - Київ, 2015. - 464 с.
3. Історія української культури : у 5 т. / голов. ред. Б. Є. Патон ; НАН України. – Київ : Наук. думка, 2001–2013.
4. Історія української культури : підручник / В.А. Качкан, О.Б. Величко, Божко та ін. ; за ред. В.А. Качкана. – 3-є вид., випр. – К. : ВСВ «Медицина», 2016. – 368 с.

5. Україна: політична історія. ХХ - початок ХХІ століття / В. Баран [та ін.] ; ред. В. А. Смолій, Ю. А. Левенець ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. – К. : Парламентське видавництво, 2007. - 1028 с.
6. Шевчук В. Козацька держава : етюди до історії українського державотворення / В. Шевчук. – К. : Абрис, 1995. – 392 с.
7. Шудря М. Лицарі булави : розповіді про укр. гетьманів / М. Шудря. – Київ : Велес, 2015. – 236.
8. Уривалкін О.М. Гетьмани України та кошові Запорозької Січі/ О.М.Уривалкін. – Київ: КНТ, 2015. - 395 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Грицак Я. Формування модерної української нації [Електроний ресурс] / Я. Грицак. - Режим доступу: http://history.franko.lviv.ua/gryc_content.htm
2. Касьянов Г. Україна 1991–2007: очерки новейшей истории [Електроний ресурс] / Г. Касьянов. – К.: Наш час, 2008. – 408с. Режимдоступу:
3. Сергійчук В. Що дала Україна світові [Електроний ресурс] / В.Сергійчук. – К.: ПП Сергійчук М.І., 2008. – 479с. Режимдоступу: <http://www.history.org.ua/index.php?litera&id=5861&navStart=90>
4. Єфіменко Г. Статус УСРР та її взаємовідносини з РСФРР: довгий 1920 рік [Електронийресурс] / Відп. ред. С. Кульчицький. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2012. – 367 с. Режим доступу: <http://histans.com/LiberUA/978-966-02-6396-3/978-966-02-6396-3.pdf>
5. Історія України в особах, ІХ–ХVІІІ ст. / Авт. кол.: В. Замлинський (керівник), І. Войцехівська, Н. Герасименко, О. Гуржій, І. Діптан, С. Єскельчик, А. Іваненко, М. Котляр, М. Палієнко, В. Панашенко, В. Пащенко, Н. Пономаренко, О. Путро, В. Ревегук, П. Сас, Г. Сергієнко, В. Смолій, В. Щербак, Н. Яковенко, Б. Яремченко [Електроний ресурс]. – К.: Вид-во “Україна”, 1993. – 396 с. Режим доступу: <http://histans.com/LiberUA/5-319-01062-1/5-319-01062-1.pdf>
6. Нариси історії української революції 1917–1921 років [Електроний ресурс] / Ред. кол.: В.А. Смолій (голова), Г.В. Боряк, В.Ф. Верстюк, С.В. Кульчицький, В.М. Литвин, Р.Я.Піріг, О.П.Реєнт, О.С. Рубльов, В.Ф. Солдатенко, Ю.І.Терещенко. НАН України. Інститут історії України. – К.: НВП «Видавництво “Наукова думка” НАН України», 2011. – Кн. 1. – 390 с. Режим доступу: <http://histans.com/LiberUA/978-966-00-1145-8/978-966-00-1145-8.pdf>
7. Нариси історії української революції 1917–1921 років [Електроний ресурс] / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова), Г. В. Боряк, В. Ф. Верстюк, С. В. Кульчицький, В. М. Литвин, Р. Я. Піріг, О. П. Реєнт, О. С. Рубльов, В. Ф. Солдатенко, Ю. І. Терещенко; Авт. кол.: О. Д. Бойко, В. Ф. Верстюк (керівн.), В. І. Головченко, Г. Г. Єфіменко, С. В. Кульчицький, О. І. Лупандін, О. В. Михайлова, Т. С. Осташко, О. І. Павлишин, Р. Я. Піріг, О. С. Рубльов, В. В. Скальський, В. Ф. Солдатенко. НАН України. Інститут історії України. – Кн. 2. – К.: НВП «Видавництво “Наукова думка” НАН України», 2012. – 464 с. Режим доступу: <http://histans.com/LiberUA/978-966-00-0000-0/978-966-00-0000-0.pdf>

8. “Українізація” 1920–30-х років: передумови, здобутки, уроки [Електроний ресурс] / Відп. ред. В. А. Смолій; Авт. кол.: В. М. Даниленко (кер. авт. кол.), Я. В. Верменич (заст. кер. авт. кол.), П. М. Бондарчук, Л. В. Гриневич, О. О. Ковальчук, В. В. Масненко, В. М. Чумак. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2003. – 392 с. Режим доступу: <http://histans.com/LiberUA/966-02-2897-X/966-02-2897-X.pdf>
9. http://pidruchniki.ws/16140505/kulturologiya/natsionalno-kulturne_pidnesennya_20-30-h_rokiv#985
10. http://www.nuos.edu.ua/files/Visotskii_Istoriia_ukrayinskoyi_kulturi.pdf
11. <http://litopys.org.ua/krypcult/krcult.htm>
12. http://chitalka.info/gp_07/gp_07index.htm
13. <http://izbornyk.org.ua/istkult2/ikult2.htm>
14. http://www.franko.lviv.ua/faculty/Phil/madey_ist_ukr_cultury.pdf
15. http://www.nuos.edu.ua/files/Shieiko_Tishievska_Istoriia_ukrayinskoyi_kulturi.pdf
16. <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/>